

รายงานสถานการณ์โรคหัดและหัดเยอรมัน ปี พ.ศ. 2562-2563

ข้อมูล ณ วันที่ 10 กรกฎาคม 2563

กลุ่มพัฒนาระบบเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาโรคติดต่อ

กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค

ข้อมูลจากกองระบาดวิทยา โดยใช้ฐานข้อมูลโครงการกำจัดหัด ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 31 ธันวาคม 2562 พบว่า ประเทศไทยมีรายงานผู้ป่วยไข่ออกผื่นหรือสงสัยหัด หัดเยอรมัน ทั้งสิ้น 9,255 ราย เสียชีวิต 25 ราย (อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.27) เป็นผู้ป่วยที่ได้รับการยืนยันทางห้องปฏิบัติการ 3,617 ราย (ร้อยละ 39) เป็นผู้ป่วยที่มีความเชื่อมโยงทางระบาดวิทยา 794 ราย (ร้อยละ 17) โดยกลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับการยืนยันทางห้องปฏิบัติการ และผู้ป่วยที่มีความเชื่อมโยงทางระบาดวิทยา พบอัตราป่วยสูงสุด 4 อันดับแรก ในกลุ่มผู้ป่วยอายุน้อยกว่า 1 ปี อัตราป่วย 128.60 ต่อแสนประชากร รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 1-4 ปี (32.47) อายุ 20-29 ปี (12.43) อายุ 5-9 ปี (11.58) และจังหวัดที่พบอัตราป่วยต่อแสนประชากรสูงที่สุด ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส อัตราป่วย 97.52 ต่อแสนประชากร รองลงมา คือ จังหวัดปัตตานี (96.54) ยะลา (32.44) ภูเก็ต (30.01) และสตูล (29.05) ผู้ป่วยส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับวัคซีนหรือไม่แน่ใจว่าเคยได้รับวัคซีนมาก่อนร้อยละ 84

สถานการณ์โรคหัด ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-10 กรกฎาคม 2563 ประเทศไทย มีรายงานผู้ป่วยไข่ออกผื่นหรือสงสัยหัด หัดเยอรมัน ทั้งสิ้น 1,357 ราย เป็นผู้ป่วยที่ได้รับการยืนยันหัดทางห้องปฏิบัติการ 356 ราย (ร้อยละ 26) และผู้ป่วยที่มีความเชื่อมโยงทางระบาดวิทยา 256 ราย (ร้อยละ 18) โดยกลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับการยืนยันหัดทางห้องปฏิบัติการ และผู้ป่วยที่มีความเชื่อมโยงทางระบาดวิทยา พบอัตราป่วยสูงสุดในกลุ่มอายุน้อยกว่า 1 ปี (12.46 ต่อแสนประชากร) รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 1-4 ปี (1.98) อายุ 20-29 ปี (2.17) อายุ 30-39 ปี (1.64) และ อายุ 15-19 ปี (0.99) ตามลำดับ เป็นผู้ป่วยสัญชาติไทย 587 ราย (ร้อยละ 95) เมียนมา 16 ราย (ร้อยละ 3) อื่น ๆ 9 ราย (ร้อยละ 2) อัตราส่วนเพศหญิงต่อชายเท่ากับ 1:2 จังหวัดที่พบอัตราป่วยต่อแสนประชากรสูงที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดกระบี่ (30.62 ต่อแสนประชากร) นราธิวาส (12.37) ภูเก็ต (6.48) เชียงใหม่ (4.32) และสตูล (3.39) ตามลำดับ จากการสอบสวนโรคพบว่า ผู้ป่วยร้อยละ 78 (1,050 ราย) ไม่เคยได้รับวัคซีนหรือไม่แน่ใจว่าเคยได้รับวัคซีนมาก่อน เคยได้รับวัคซีนแต่ไม่ทราบจำนวนครั้ง ร้อยละ 10 เคยได้รับวัคซีน 1 ครั้ง ร้อยละ 8 เคยได้รับวัคซีน 2 ครั้ง ร้อยละ 4

สถานการณ์ใน 4 จังหวัดภาคใต้ มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มกราคม-10 กรกฎาคม 2563 พบผู้ป่วยไข่ออกผื่นหรือสงสัยหัด หัดเยอรมัน จำนวน 258 ราย เป็นผู้ป่วยที่ได้รับการยืนยันหัดทางห้องปฏิบัติการ จำนวน 118 ราย (ร้อยละ 46) เป็นผู้ป่วยที่มีความเชื่อมโยงทางระบาดวิทยา 11 ราย (ร้อยละ 4) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 21 ของผู้ป่วยยืนยันและผู้ป่วยที่มีความเชื่อมโยงทางระบาดวิทยาทั่วประเทศ โดยในช่วง 4 สัปดาห์ที่ผ่านมา มีการรายงานผู้ป่วยไข่ออกผื่นหรือสงสัยหัด หัดเยอรมัน จำนวน 2 ราย

และไม่พบผู้ป่วยยืนยัน สำหรับกลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับการยืนยันทางห้องปฏิบัติการ และผู้ป่วยที่มีความเชื่อมโยงทางระบาดวิทยา พบอัตราป่วยต่อแสนประชากรสูงสุดในกลุ่มอายุน้อยกว่า 1 ปี (อัตราป่วย 83.85 ต่อแสนประชากร) รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 1-4 ปี (20.65) อายุ 5-9 ปี (3.23) และอายุ 10-14 ปี (2.94) ตามลำดับ อัตราส่วนเพศหญิงต่อเพศชาย 1:1.1 โดยอัตราป่วยสะสมต่อแสนประชากรจำแนกตามจังหวัด ดังนี้ จังหวัด นราธิวาส (12.37 ต่อแสนประชากร) สงขลา (1.39) ยะลา (0.74) และปัตตานี (0.68) จากการสอบสวนโรคพบว่า ผู้ป่วยไม่เคยได้รับวัคซีนหรือไม่แน่ใจว่าได้รับวัคซีนมาก่อนร้อยละ 82 (210 ราย) เคยได้รับวัคซีน 1 ครั้งร้อยละ 11 เคยได้รับวัคซีนแต่ไม่ทราบจำนวนครั้งร้อยละ 4 เคยได้รับวัคซีน 2 ครั้งร้อยละ 3

โดยตั้งแต่มีเหตุการณ์การระบาดในปี พ.ศ. 2561 จนถึงวันที่ 10 กรกฎาคม 2563 มีผู้ป่วยเสียชีวิตสะสมทั้งสิ้น 48 ราย (อัตราป่วยตายร้อยละ 0.28) เป็นผู้เสียชีวิตในปี พ.ศ. 2561 จำนวน 23 ราย และปี พ.ศ. 2562 จำนวน 25 ราย ผู้เสียชีวิตรายล่าสุดเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2562 โดยเป็นรายงานจากจังหวัดปัตตานี 23 ราย ยะลา 10 ราย นราธิวาส 10 ราย สงขลา 2 ราย ตาก 2 ราย และราชบุรี 1 ราย ผู้เสียชีวิตมีอาการเข้าได้กับโรคหัดทุกราย ในจำนวนนี้ได้รับการยืนยันทางห้องปฏิบัติการ 28 ราย ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการเป็นลบ 7 ราย ไม่ได้เก็บตัวอย่าง 10 ราย และผลกำกวม (equivocal) 3 ราย อายุระหว่าง 5 เดือนถึง 22 ปี (อายุมัธยฐาน 1 ปี) ผู้เสียชีวิตไม่เคยได้รับวัคซีนหัดร้อยละ 88 (42 ราย) เคยได้รับวัคซีนหัด 1 ครั้ง ร้อยละ 10 (5 ราย) เคยได้รับวัคซีน 2 ครั้ง ร้อยละ 2 (1 ราย) มีภาวะแทรกซ้อน คือ ปอดอักเสบทุกราย และมีภาวะสมองอักเสบ (1 ราย)

การติดตามสถานการณ์การระบาดในภาคใต้พบว่า ภาพรวมมีแนวโน้มการรายงานลดลง ดังตารางที่ 1

จังหวัดในภาคใต้	จำนวนผู้ป่วยที่รายงานทั้งหมด (จำนวนผู้ป่วยยืนยัน) สัปดาห์ระบาด ปี พ.ศ. 2563			
	สัปดาห์ที่ 24	สัปดาห์ที่ 25	สัปดาห์ที่ 26	สัปดาห์ที่ 27
ปัตตานี	1 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
สงขลา	2 (0)	0 (0)	1 (0)	0 (0)
ยะลา	1 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
นราธิวาส	1 (0)	0 (0)	1 (0)	0 (0)
พื้นที่อื่น ๆ	14 (1)	22 (0)	18 (0)	10 (0)

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ป่วยที่รายงาน จำแนกรายสัปดาห์และจังหวัดในภาคใต้ ปี พ.ศ. 2563

สถานการณ์โรคหัดเยอรมัน ประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-10 กรกฎาคม 2563 จากฐานข้อมูลโครงการกำจัดหัด มีรายงานผู้ป่วยยืนยันหัดเยอรมันทางห้องปฏิบัติการ 37 ราย (ร้อยละ 3 ของจำนวนผู้ป่วยไข่ออกผื่นหรือสงสัยหัด หัดเยอรมัน) และผู้ป่วยที่มีความเชื่อมโยงทางระบาดวิทยา 144 ราย (ร้อยละ 12 ของจำนวนผู้ป่วยไข่ออกผื่นหรือสงสัยหัด หัดเยอรมัน) โดยในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมาไม่พบผู้ป่วยยืนยัน หรือผู้ป่วยที่มีความเชื่อมโยงทางระบาดวิทยาของโรคหัดเยอรมัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

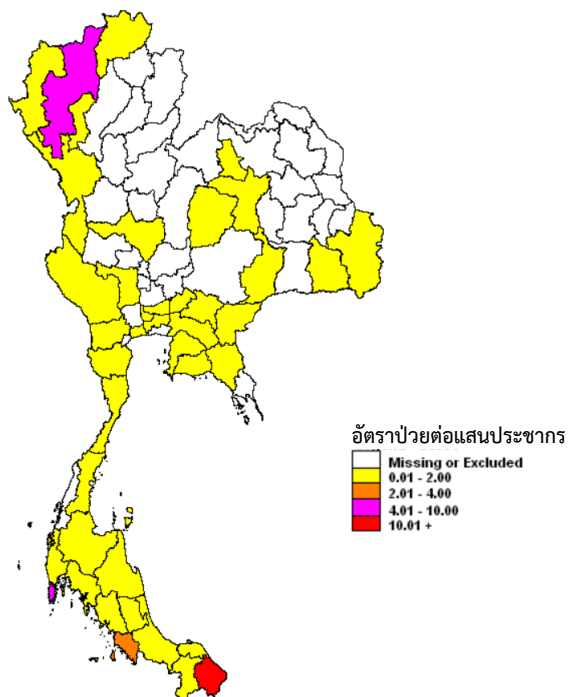
ข้อมูลจากการเฝ้าระวังในครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2563 พบว่า การระบาดของโรคหัดมีแนวโน้มลดลงจากปี พ.ศ.2562 โดยในจังหวัดชายแดนใต้ส่วนใหญ่มีการระบาดในกลุ่มเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ส่วนการระบาดของโรคในพื้นที่อื่น ๆ พบในพื้นที่ที่มีคนอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นการระบาดของในกลุ่มวัยกลางคน เช่น ค่ายทหาร เรือนจำ หมู่บ้าน ซึ่งช่วงเดือนมีนาคม-มิถุนายน พ.ศ. 2563 มีการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ประชาชนจึงปฏิบัติตามมาตรการในการป้องกันการติดเชื้อ รักษาระยะห่างที่ปลอดภัยจากผู้ไอหรือจาม ล้างมือบ่อย ๆ ด้วยสบู่และน้ำ หรือเจลล้างมือที่มีส่วนผสมหลักเป็นแอลกอฮอล์ สวมหน้ากากป้องกัน ทำให้การระบาดของโรคหัด หักเยอรมันลดลงไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามในเดือนกรกฎาคม โรงเรียน สถานศึกษาได้มีการเปิดภาคเรียนเป็นปกติ หน่วยงานสาธารณสุขควรเพิ่มความเข้มแข็งในการเฝ้าระวังโรคหัด ดังนี้

1) หน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ควรประสานสถานที่ที่มีคนอยู่รวมกันจำนวนมาก ได้แก่ ค่ายทหาร เรือนจำ สถานศึกษา โรงงาน โรงเรียน เรื่องข้อมูลการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายของโรค เมื่อพบผู้ป่วยสงสัยหัด หัดเยอรมัน ในค่ายทหาร เรือนจำ สถานศึกษา โรงงาน โรงเรียน ให้แยกผู้ป่วยและส่งตัวไปพบแพทย์ รวมถึงแจ้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการสอบสวนและควบคุมโรค รวมถึงให้หยุดงานหรือแยกผู้ป่วยออกจากพื้นที่ประชากรหนาแน่น หลังจากฟื้นขึ้นอย่างน้อย 4 วัน และให้สุศึกษาเพื่อป้องกันการระบาด พร้อมแจกหน้ากากอนามัยให้กับผู้ป่วยที่มีอาการ

2) ผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวนเมื่อพบผู้ป่วยมี ไข้ ผื่น หรือสงสัยหัด หัดเยอรมัน และเก็บตัวอย่างเลือดส่งตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการ ภายใน 48 ชั่วโมง และรายงานผู้ป่วยโรคหัดผ่านระบบ Measles Database Online (<https://apps.boe.moph.go.th/measles>)

3) ทุกพื้นที่ควรมีการสำรวจความครอบคลุมวัคซีนหัดในกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีการระบาดของโรค เช่น ปัตตานี นราธิวาส สงขลา ยะลา และเร่งรัดการให้วัคซีนในกลุ่มเป้าหมายให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ มากกว่าร้อยละ 95 เพื่อป้องกันการระบาดในวงกว้าง

รูปที่ 1 อัตราป่วยผู้ป่วยยืนยันโรคหัด และผู้ป่วยที่มีความเชื่อมโยงทางระบาดวิทยาสะสมรายจังหวัด และจังหวัดที่มีอัตราป่วยสูง 10 อันดับแรก (วันที่ 1 มกราคม 2563-10 กรกฎาคม 2563)

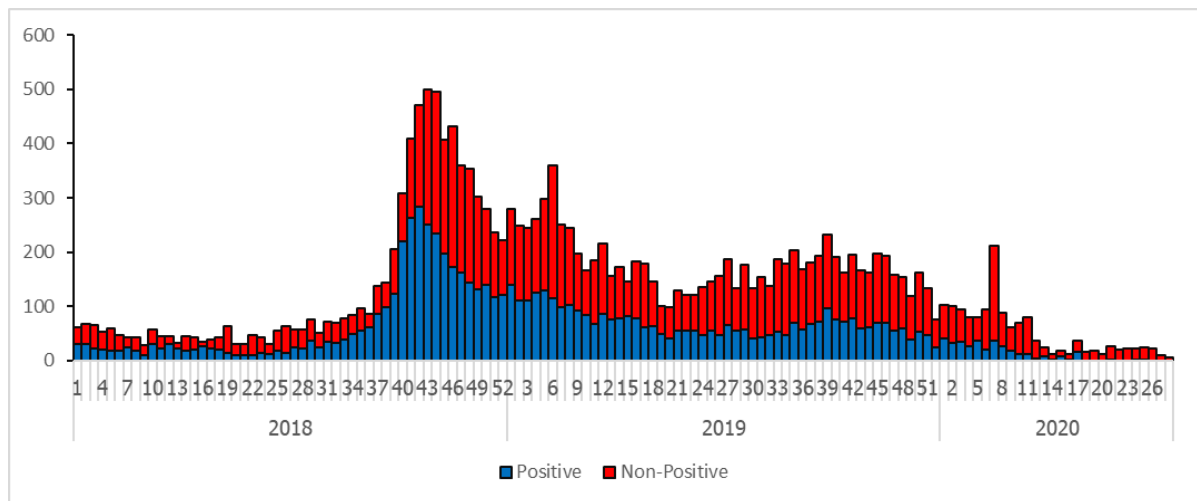
จังหวัด	อัตราป่วยต่อประชากรแสนคน
นราธิวาส	12.25
ภูเก็ต	6.48
เชียงใหม่	4.32
สตูล	3.09*
ระยอง	1.90
สุราษฎร์ธานี	1.87
ชลบุรี	1.73
อุบลราชธานี	1.70
หนองบัวลำภู	1.36
จันทบุรี	1.30

รูปที่ 2 อัตราป่วยผู้ป่วยยืนยันโรคหัด และผู้ป่วยที่มีความเชื่อมโยงทางระบาดวิทยาสะสมรายจังหวัด และจังหวัดที่มีอัตราป่วยสูง ในช่วง 4 สัปดาห์ที่ผ่านมา (วันที่ 22 มิถุนายน-10 กรกฎาคม 2563)

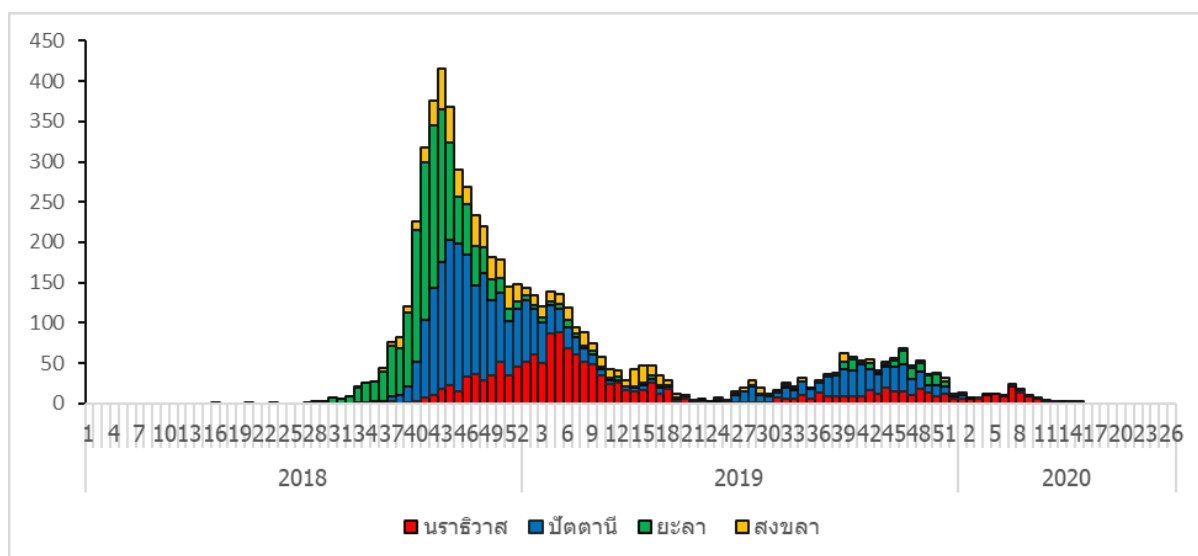

จังหวัด	อัตราป่วยต่อประชากรแสนคน
ชลบุรี	0.06

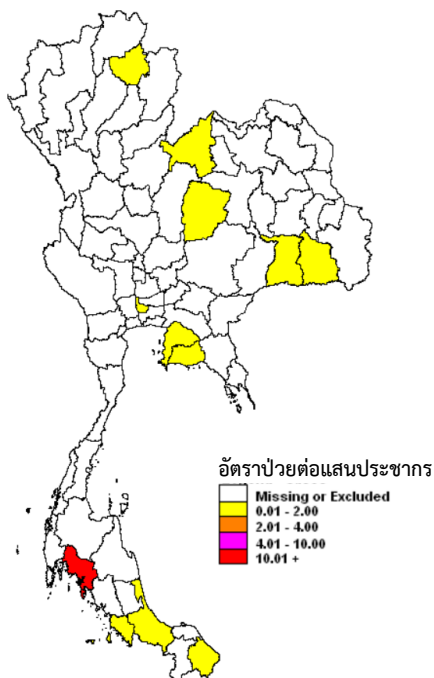
* จังหวัดสตูล มีรายงานการระบาดในเรือนจำ ช่วงวันที่ 11-14 มกราคม 2563 มีผู้ป่วยทั้งหมด 7 ราย ได้รับการยืนยันทางห้องปฏิบัติการหัด 5 ราย

รูปที่ 3 กราฟแสดงจำนวนผู้ป่วยอาการเข้าได้กับโรคหัด จำแนกวันเริ่มป่วยตามสัปดาห์การระบาดประเทศไทย (วันที่ 1 มกราคม 2561-10 กรกฎาคม 2563)

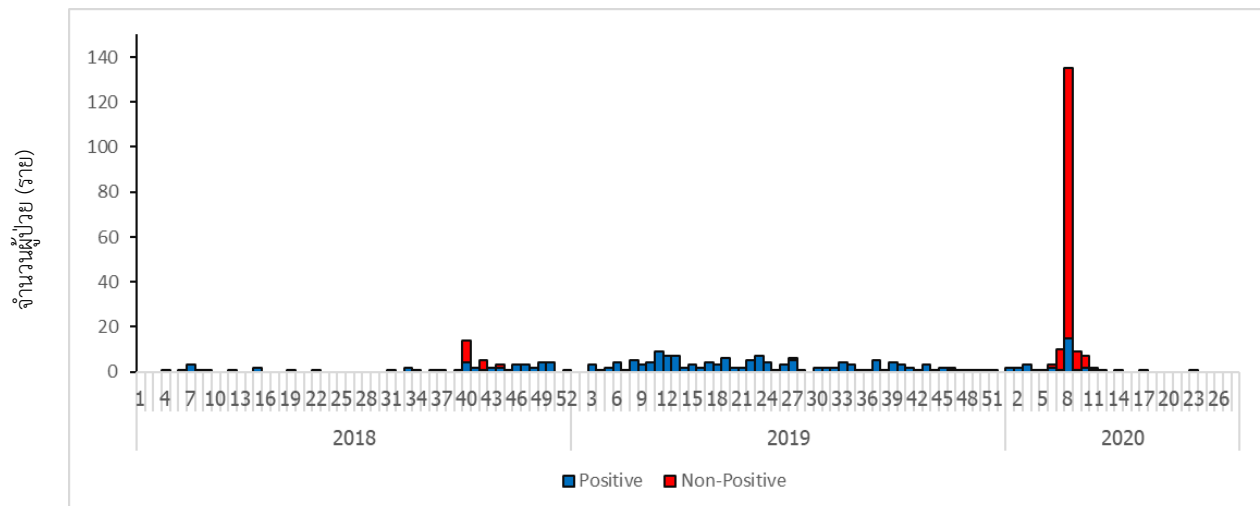
รูปที่ 4 กราฟแสดงจำนวนผู้ป่วยยืนยันโรคหัด และผู้ป่วยที่มีความเชื่อมโยงทางระบาดวิทยา จำแนกวันเริ่มป่วยตามสัปดาห์การระบาด ใน 4 จังหวัดภาคใต้ (วันที่ 1 มกราคม 2561-10 กรกฎาคม 2563)

จังหวัด	อัตราป่วยต่อประชากร แสนคน
กระบี่	30.41*
ชัยภูมิ	1.31
ระยอง	0.40
สงขลา	0.34
ชลบุรี	0.32
สตูล	0.30
พะเยา	0.21
เลย	0.15
ศรีสะเกษ	0.13
นราธิวาส	0.12

รูปที่ 5 อัตราป่วยผู้ป่วยยืนยันติดเชื้อไวรัสเด็งกี และผู้ป่วยที่มีความเชื่อมโยงทางระบาดวิทยาสะสมรายจังหวัด และจังหวัดที่มีอัตราป่วยสูง 10 อันดับแรก (วันที่ 1 มกราคม 2563–26 มิถุนายน 2563)

* จังหวัดกระบี่ รายงานการระบาดในเรือนจำ ช่วงวันที่ 6–17 กุมภาพันธ์ 2563 มีผู้ป่วยทั้งหมด 146 ราย ได้รับการยืนยันทางห้องปฏิบัติการติดเชื้อไวรัสเด็งกี 17 ราย ได้รับการยืนยันทางห้องปฏิบัติการหัด 1 ราย

รูปที่ 6 กราฟแสดงจำนวนผู้ป่วยอาการเข้าได้กับโรคหัดเยอรมัน จำแนกวันเริ่มป่วยตามสัปดาห์การระบาด
 ประเทศไทย (วันที่ 1 มกราคม 2561–10 กรกฎาคม 2563)

ผู้สรุปรายงาน : ฉัตรมงคล สัมแป้น/ศรียุญา ไชยยา/ภาวินี ดั่งเงิน
 กองระบาดวิทยา